

Genetiske forskelle på inuit og landenes sydlige befolkninger nævnes, men intet afgørende kan siges om, i hvilken udstrækning genetik har indflydelse på forskelle i sygdomsmønstre, og hvorvidt det for eksempel kan påvirke alkoholmisbrug og selvmord. Det har ofte været diskuteret, hvorvidt inuit har udviklet en særlig biologisk tilpasning til de barske omgivelser, men forfatterne påpeger, at kulturel tilpasning har betydet langt mere end genetisk tilpasning.

Det konkluderes, at fremtidig forskning bør koncentrere sig om selvdestruktiv adfærd (især blandt unge), hvordan man tilpasser sundhedssystemet til kulturelt specifikke forhold, hvad der er afgørende faktorer for velvære blandt inuit, og hvordan man kan forebygge, at kroniske sygdomme vinder større indpas. Endelig afsluttes med etiske overvejelser om, hvordan og af hvem en sådan forskning kan udføres. Inuits egne prioriteter og involvering i forskningen skal være i højsædet, uden at dette kompromitterer videnskabelige prioriteter.

Bogen er som nævnt baseret på demografisk og epidemiologisk materiale og giver et godt og klart overblik over dette. Dog mangler analysen ud fra et antropologisk synspunkt en bedre kobling mellem de forskellige faktorer og de mange (løsrevne) informationer. Selvom der lægges vægt på såvel kultur, livsstil, omgivelser, biologi og samspillet mellem disse, vises netop samspillet mellem disse faktorer og sygdomsmønstrene ikke. Sammenhæng dokumenteres statistisk, men forsøges kun i meget begrænset omfang forklaret. „Den sorte kasse“ åbnes ikke, og mekanismerne, der skaber disse sammenhænge og sammenspil, forsøges ikke analyseret.

Dette er ikke en overraskende antropologisk kritik af en bog baseret på statistiske data. Det må dog understreges, at den lever op til sine egne præmisser ved klart og overskueligt at præsentere disse data. Den interesserede antropolog kan derfor bruge den til at lade sig inspirere til hvilke sorte kasser, der bør åbnes, og hvilke sammenhænge faget kan bidrage til udforskningen af. Flere af forfatternes egne forslag til fremtidig forskning ville nyde særdeles godt af kvalitativ forskning.

*Hanne O. Mogensen
Institut for Antropologi
Københavns Universitet*

S. Carr, E. McAuliffe & M. MacLachlan: Psychology of Aid. Routledge Studies in Development and Society. London: Routledge 1998. 253 sider. ISBN 0-415-14207-5. Pris: £45.

Udviklingsbistand er et område, der hidtil har været forbeholdt økonomi og andre samfundsfag, på trods af at et fag som psykologi også har meget at bidrage med, skriver Carr, McAuliffe og MacLachlan. De ønsker med denne bog at viderebringe psykologiens indsigt i problemerne med at opnå succes med udviklingsprojekter. Det gør de ved at diskutere forhindringer for vellykket samarbejde og kommunikation mellem diverse parter i udviklingsverdenen.

Bogen er delt op i 4 dele, der handler om donorer hjemme i deres egne lande, donorer udenlands, værterne fra ulande, når de er udenlands, og værterne, når de er hjemme hos sig selv. I „Donorer hjemme“ diskuteres de begreber og billeder, der påvirker, hvordan vi forholder os til udviklingsbistand. Vi balancerer mellem ideer om, hvorvidt menneskets personlige karakteristika eller det omgivende system, vi lever i, former vores livssituation. I den ene ende af dette kontinuum er der en tendens til at anklage de fattige for deres fattigdom (og være imod bistand), og i den anden ende anklages samfundet eller verdenssystemet, hvilket kan lede til mere velvilje over for bidrag til udvikling. Desuden må vi hele tiden balancere mellem ikke at få andres lidelse så tæt på, at vores skyldfølelse tvinger os til at tage afstand, og ikke få den så langt væk fra os selv, at vi mister sympati. Vores måde at forholde os til udviklingsbistand afhænger også af, hvor vi placerer os i forhold til grundlæggende ideer om, hvorvidt verden og samfundet er retfærdigt eller uretfærdigt, og hvilken rolle lighedsprincipper og hierarki spiller.

I „Donorer udenlands“ uddybes, hvordan godt lederskab og samarbejde kan opnås ved at finde frem til den fordelagtige balance mellem disse elementer i det pågældende samfund, ikke mindst hvad angår lighed og hierarki, retfærdighed og uretfærdighed. Desuden diskuteres donorerens opfattelse af, hvor store ændringer man skal have ambitioner om at kunne realisere. Det generelle budskab er, at mindre ambitioner og mindre skridt er langt mere bæredygtige end store ændringer. Meget mislykkes, fordi for meget ønskes opnået på én gang, om det så drejer sig om omstrukture-

ring af et sundhedssystem eller indførelsen af en ny praksis i en landsby. Endelig diskuteres de ansatte eksperter motivation for at indgå i denne slags arbejde, og hvilken rolle de høje lønninger spiller for deres motivationer og for samarbejdsproblemer.

I „Værter udenlands“ er det hovedsageligt uddannelsen af 3.-verdens indbyggere i vestlige landes universiteter, der tages op. Oftest udvælges de studerende efter, hvorvidt de kan tilpasse sig det vestlige uddannelsessystem, selvom disse kvalifikationer ikke nødvendigvis er de vigtigste, når de kommer tilbage og skal udføre et stykke arbejde i deres hjemland. På trods af denne udvælgelse har mange alligevel svært ved at tilpasse sig det vestlige uddannelsessystem.

I „Værter hjemme“ diskuteres forskellige aspekter af samarbejdsproblemer ud fra „værternes“ synspunkt. Igen tages problematikken om lønninger op, såvel som gruppedynamikker, lederskab og forskellige opfattelser af hierarki og lighed. Disse lønforskelle og donorenes manglende tolerance og respekt for allerede eksisterende systemer er med til at styrke de mindreværdsfølelser, der er blevet bygget på siden kolonitiden. Målet med udviklingsbistand bør være at opnå en form for reciprocitet, der ikke nødvendigvis drejer sig blot om penge og ressourcer, men i lige så høj grad om respekt for at social lighed og gruppedynamikker er kontekstuel defineret.

Mange relevante dilemmaer og paradokser tages op i bogen, selvom man som antropolog godt kunne have ønsket sig mere kontekstualisering af disse. De mange overvejelser dækker mangfoldige lande, donorer og projekter, enkelte som forfatterne selv har erfaring med. På trods af nogle enkelte korte cases sidder man som læser tilbage med en følelse af ikke at have fået empirien præsenteret. Gennem en meget generaliserende diskussion konstrueres nogle modeller ud fra de identificerede dikotomier, som vi bygger vores interaktion og kommunikation med „de andre“ på. Modeller, der ud fra et antropologisk synspunkt er meget rigide, men som har den fordel, at forfatterne får lettere ved at foreslå, hvad der bør og kan gøres for at opnå mere vellykkede projekter i fremtiden.

Om det kommer til at virke, er nok noget, man som antropolog ønsker at stille sig kritisk over for, men som forfatterne selv gentagne gange understreger, ønsker de blot at levere et supplement til andre perspektiver. Psykologi-

ens opgave er, siger de, at beskæftige sig med mikrofaktorer som holdninger og de særlige handlinger, der er relateret til disse holdninger, hvorimod antropologerne fokuserer på relationerne mellem sociale faktorer.

Selvom bogen af og til leverer interessante indsigter i de mange former for fejlkommunikation og samarbejdsproblemer, der let opstår, minder den også den antropologiske læser om, at det netop er svært at forestille sig, at disse problemer kan løses uden at tage højde for relationerne mellem sociale faktorer. Og gør man det, bliver man også nødt til at stille spørgsmål ved, hvorvidt problemer med udviklingsbistand kan reduceres til kommunikationsproblemer mellem donorenes eksperter og værternes eksperter.

*Hanne O. Mogensen
Institut for Antropologi
Københavns Universitet*

Torben Bech Dyrberg, Allan Dreyer Hansen & Jacob Torfing (red.): Diskursteorien på arbejde. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag 2000. 342 sider. ISBN 87-7867-067-5. Pris: 298 kr.

Bogen er opbygget med en indledning, hvori diskursteorien som forskningstradition skematiskeres, og behovet for mere metodisk reflekterede tilgange til empiriske studier fremhæves. Herefter følger ti eksempler på anvendt diskursanalyse. Endelig afsluttes med en række metodiske overvejelser i forbindelse med diskursanalyse.

Det første bidrag er Jacob Torfings diskussion af velfærdsstatens ideologisering i kapitel 2. Her argumenteres der for, at velfærdsstaten må ses som en ideologisk/diskursiv konstruktion, og at denne er et produkt af forskellige hegemoniske kampe i tid.

I kapitel 3 analyserer Johannes Andersen det amerikanske rockfænomen Marilyn Manson. Det er Andersens tese, „at Marilyn Manson har fat i noget fundamentalt vedrørende det at være ung i et sen-moderne samfund“ (s. 46). Manson udtrykker et behov hos moderne mennesker for at opleve det autentiske eller basale, men samtidig er dette noget flydende og flertydigt, som ikke endeligt kan indfanges. Dette eksponerer Manson gennem en række modsætninger: kristendom–satanisme, fascistisk–autoritet, lort–spyt, teknologi–det dyri-